

Dünya Çeltik Verileri (bin ton)

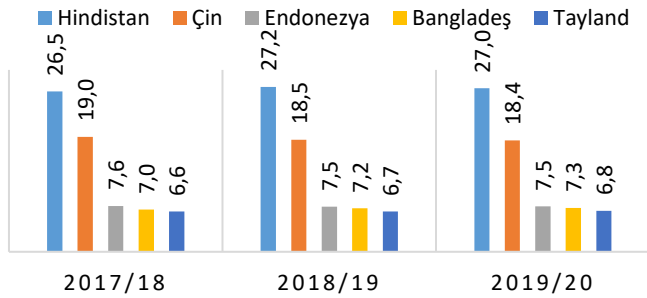
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19 ³	2019/20 ⁴	Değişim (%) ⁵
Alan (bin ha) ¹	160.277	162.840	162.077	163.512	163.109	-0,3
Verim (ton/ha) ¹	4,44	4,50	4,56	4,55	4,56	0,2
Üretim ¹	710.940	733.231	738.737	744.503	743.607	-0,1
Tüketim ²	467.252	477.324	481.854	488.341	493.324	1,0
Yılsonu Stokları ²	142.345	149.618	162.290	170.908	172.649	1,0
İthalat ²	38.320	40.766	46.762	44.500	44.160	-0,8
İhracat ²	40.446	47.284	47.116	46.192	46.912	1,6
ABD Long Grain 2,4% İhracat Fiyatı (\$/ton) ⁶	490	438	456	531	493	-8,9
Thai White 100% B İhracat fiyatı (\$/ton) ⁶	395	407	415	445	428	-8,0

Kaynak: USDA; FAO (Erişim: 12.07.2019) 1/ Dünya Çeltik Verileri 2/ Dünya Pirinç Verileri 3/ Tahmin 4/ Öngörü 5/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. 6/ 2019/20 ihracat fiyatları 2019 yılı ocak-haziran fiyatları ortalaması olup, değişim bir önceki sezonun aynı aylarındaki fiyat ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

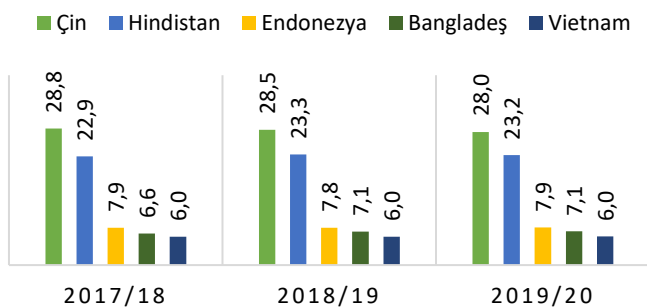
2018/19 çeltik üretim sezonunda ekim alanlarında 2017/18 sezonuna göre %0,9 oranında artış meydana gelmiştir. Söz konusu sezonda verimde kayda değer bir değişim gözlenmezken çeltik üretimi, bir önceki sezona göre %0,8 oranında artmıştır. 2018/19 sezonu küresel çeltik üretiminde ilk sırada yer alan Çin'de üretimin 212 milyon ton, ikinci büyük üretici olan Hindistan'da ise yağışların yeterliliğine bağlı olarak üretimin 173 milyon tonu geçtiği tahmin edilmektedir. Küresel pirinç tüketiminde 2018/19'da bir önceki sezona göre %1,3 oranında artış söz

konusudur. Küresel pirinç tüketiminde ilk sırada 143,5 milyon ton ile Çin yer almakta olup, Çin'i sırasıyla Hindistan, Endonezya ve Bangladeş takip etmektedir. 2018/19 sezonunda her ne kadar üretimde kayda değer bir artış söz konusu olmasa da, yılsonu stoklarında %5,3 oranında bir artış söz konusu olup, bu durum Çin'de yapılan geçmişe dönük revizyonları yansıtmaktadır. 2018/19 sezonunda bir önceki sezona göre pirinç ithalatında %4,8 ihracatında ise %2,0 oranında azalma olduğu tahmin edilmektedir.

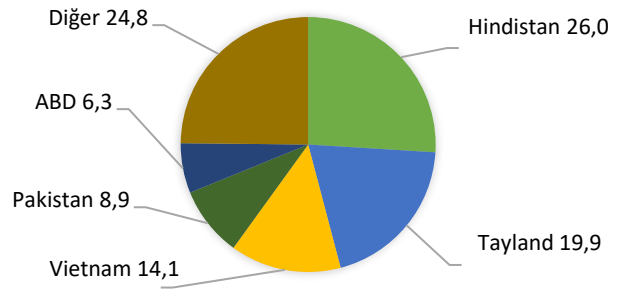
Çeltik ekim alanında önemli ülkeler (%)

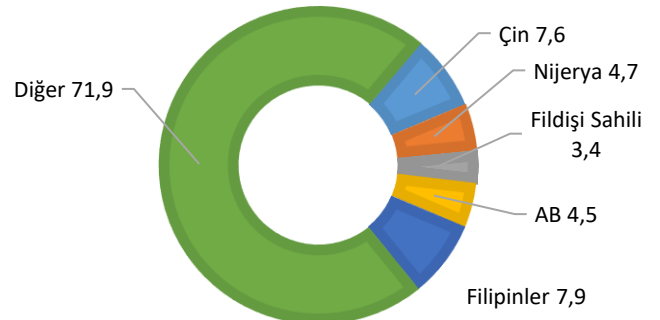
Çeltik üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya pirinç ihracatı (2018/19, %)

Pirinç ithalatında önemli ülkelerin payı (2018/19, %)

2018 yılının ilk 6 ayında artış eğiliminde olan uluslararası pirinç fiyatları, 2018 yılı Kasım ayında 14 ayın en düşük seviyesine gerilemiş sonrasında tekrar artış göstermiştir. 2019 yılı Haziran ayında FAO tüm pirinç fiyat endeksi (2002-2004=100) 222 puanla, 2018 yılı Kasım ayına göre %3,5 artış göstermiş ve 2019 yılı Ocak ayında geldiği seviyeyi koruyarak 6 aylık istikrarını sürdürmüştür. Meydana gelen

artışın en önemli sebebi orta ve kısa taneli pirinçlere dair piyasalarda meydana gelen iyileşme olup, bu artışlar en çok işlem gören Indica çeşitlerinin fiyatlarındaki düşüşün devam etmesine neden olmuştur. Yıllık bir perspektiften bakıldığında FAO tüm pirinç fiyat endeksi 2019 yılının ilk 6 ayında ortalama 222 puanla, bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık %3 düşüş göstermiştir.

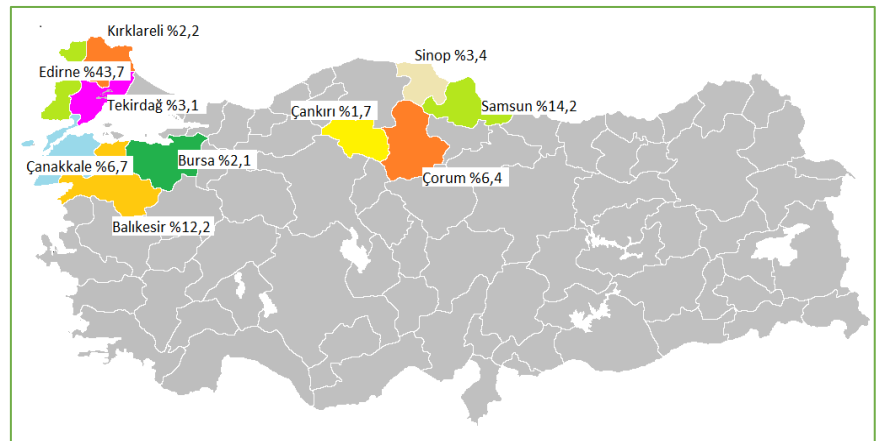
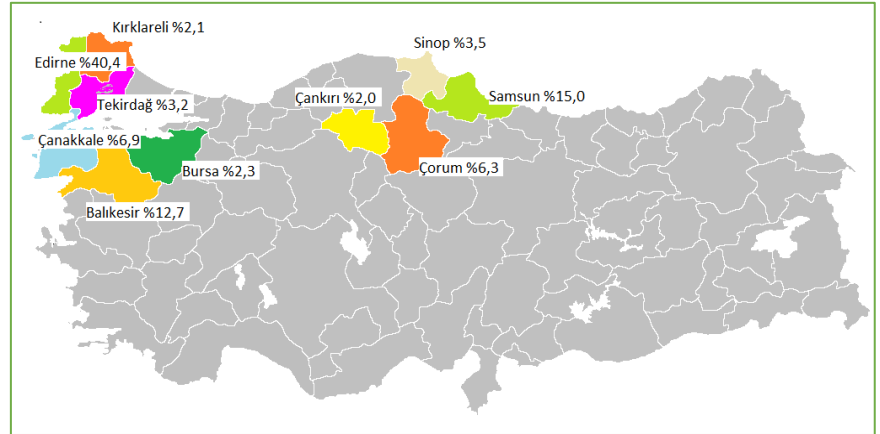
Türkiye Pirinç Verileri (bin ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Değişim (%) ²
Alan (1000 ha) ¹	110,59	110,88	115,86	116,06	109,56	-5,6
Verim (kg/da) ¹	814	749	794	793	821	3,5
Üretim	540,00	498,00	552,00	552,00	540,00	-2,2
Yurt içi kullanım	667,70	754,19	781,76	781,86	795,02	1,7
İthalat	320,21	292,66	198,88	243,86	326,79	34,0
İhracat	34,77	39,59	61,25	67,80	58,75	-13,3
Stok Değişimi	152,34	-8,10	-97,66	-59,32	7,62	112,8

Kaynak: TÜİK (12.07.2019) ¹/ Çeltik verilerini ifade etmektedir. ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

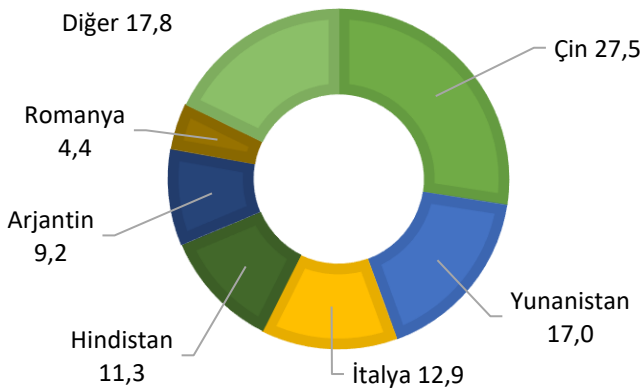
Çeltik ekim alanları: 2018/19 sezonunda Türkiye’de çeltik üretimi 120 bin hektar alanda gerçekleşmiştir. Çeltik ekim döneminde su sıkıntısının olmaması, özellikle Tekirdağ’da, su sıkıntısının yaşandığı bir önceki sezona göre ekiliş alanlarında %9 oranında artışın başlıca nedenidir. Çeltik tarımı yapılan alanlarda iklim koşullarının uygun olması çeltik veriminin 2018/19 sezonunda 782 kg/da olmasına sebep olmuştur.

Çeltik üretimi: 2018/19 sezonunda Türkiye’de çeltik üretimi bir önceki sezona göre %4,4 oranında artarak 940 bin ton olmuştur. Bu artışın yaşanmasında en büyük etken bir önceki sezona göre çeltik üretimi %298 artan Tekirdağ’dır. Üretimde Edirne ili tek başına toplam çeltik üretiminin %44’ünü karşılamıştır. Çeltik üretimi sıralamasında yer alan ilk on il, toplam üretimin %96’sını oluşturmaktadır.

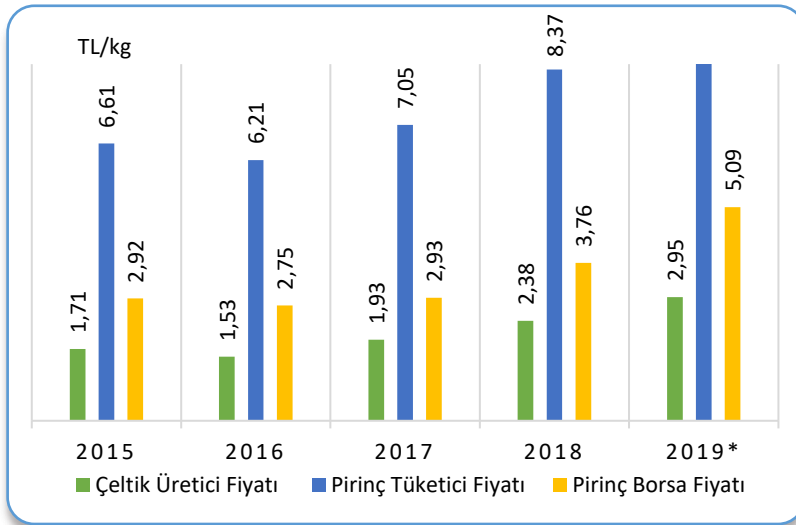
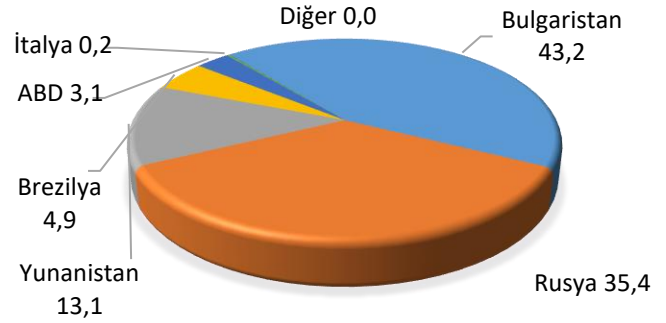

Türkiye’de Çeltik Destekleme Politikaları: Türkiye’de çeltik üretiminde, fark ödemesi desteği, girdi destekleri, yurtiçi sertifikalı tohum kullanımı, organik tarım ve iyi tarım uygulamaları desteklemeleri uygulanmaktadır. 2018 yılında yayınlanan “Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ” kapsamında, çeltik fark ödemesi desteği 10 krş/kg olarak belirlenmiştir. Bunun dışında çeltikte yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 8 TL/da, mazot desteği 40 TL/da, gübre desteği 4 TL/da, toprak analizi desteği ise 40 TL’dir. 2018/19 üretim sezonunda organik tarım kapsamında üretimi yapılan çeltik, 3. kategori ürünler arasında yer almış olup, belirlenen destek miktarı 30 TL/da’dır. İyi tarım uygulamaları desteği, çeltik için bireysel ve grup sertifikasyonu fark etmeksizin 10 TL/da olarak belirlenmiştir.

Türkiye'nin pirinç ithalatında önemli ülkeler (2018, %)

Türkiye'nin çeltik ithalatında önemli ülkeler (2018, %)

2019 Haziran ayında 3,22 TL/kg olan çeltik üretici fiyatı bir önceki aya göre %4,5 oranında, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %39,4 oranında artmıştır.

2019 Haziran ayında pirinç tüketici fiyatı 9,28 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1,0 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %15,0 oranında artmıştır.

Borsa pirinç fiyatında Edirne Ticaret Borsası tacir satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 Haziran ayında 5,68 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %2,3 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %71,6 oranında artmıştır.

*2019 yılı verileri ilk 6 aylık ortalama fiyatlardır.

Türkiye'de Bitkisel Üretime Yapılan Destekleme Ödemeleri kapsamında çeltik üretimi için verilen desteklerde yıllar bazında çeşitli farklılıklar söz konusu olmuştur. Fark Ödemesi Desteğinde 5 yıllık süreçte farklılık olmadığı görülmektedir. Toprak analizi desteği, 2014 ve 2015 yıllarında dekar başına verilirken, 2016 yılında kaldırılmış, 2017 ve 2018 yıllarında en az 50 dekar araziler için analiz başına uygulanmıştır. Son 5 yıllık dönemde 2016 yılı haricinde gübre ve mazot desteklemeleri ayrı ayrı uygulanırken, 2016 yılında her iki girdi için tek destek miktarı belirlenmiştir. Son iki yılda önceki yıllara kıyasla destekler arasında en fazla değişim mazot desteğinde mevcuttur. Çeltik üretiminde dekara verilen mazot desteği, 2014 yılına kıyasla 2018 yılında %770 oranında artmıştır. Yıllar bazında verim değerleri dikkate alındığında, 1 kg çeltik üretimi için verilen toplam destek miktarı 2018 yılında, 2014 yılına göre %28 artış göstermiştir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2014	0,100	0,003	0,011	0,008	0,006	0,128
2015	0,100	0,003	0,010	0,008	0,006	0,128
2016	0,100	-	0,010	0,014		0,124
2017	0,100	0,001	0,010	0,005	0,044	0,159
2018	0,100	0,001	0,010	0,005	0,051	0,168

Kaynak:TEPGE hesaplamaları, TOB verileri

	2014	2015	2016	2017	2018
Çeltik Fiyatı (TL/kg)	1,85	1,71	1,53	1,93	2,38
Çeltik Fiyatı + Destek (TL/kg)	1,98	1,84	1,65	2,10	2,55
Gübre Fiyatı (TL/kg) (A. Sülfat %21)	0,62	0,68	0,64	0,71	1,01
Mazot Fiyatı (TL/lt)	4,40	3,85	3,85	4,69	5,78
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	2,85	3,34	3,20	3,20	4,52
1 kg çeltik ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Çeltik/Gübre	2,98	2,51	2,39	2,72	2,36
Çeltik + destek/Gübre	3,19	2,71	2,58	2,96	2,52
Çeltik/Mazot	0,42	0,44	0,40	0,41	0,41
Çeltik + destek/Mazot	0,45	0,48	0,43	0,45	0,44
Çeltik/Tohum	0,65	0,51	0,48	0,60	0,53
Çeltik + destek/Tohum	0,69	0,55	0,52	0,66	0,56

Gübre ve tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

Çeltik Girdi Pariteleri

2018 yılında çeltik girdi paritelerinde bir önceki yıla göre belirli oranlarda azalma söz konusudur. Destekler hariç çeltik/gübre ve çeltik/tohum paritelerinde, azalma oranları sırasıyla %13,3 ve %12,7 iken; destekler dahil paritelerdeki azalma oranları sırasıyla %14,6 ve %14,0'tür. Destekler hariç çeltik/mazot paritesinde bir önceki yıla göre değişim gözlenmezken, destekler dahil parite %1,5 oranında azalmıştır. Tüm girdi fiyatlarındaki artışın üretici fiyatındaki artış oranından fazla oluşu bu durumun nedeni olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

2019 yılında özellikle kuzey yarım kürede çeltik üretim alanlarında uygun iklim koşulları öngörülere yansımıştır. Asya ülkelerinde 2019'da çeltik üretiminde artış beklenmekte olup, bu artışta en büyük paya sahip ülke Hindistan'dır. Bangladeş, Endonezya, Sri Lanka ve Tayland da üretim artışı beklenen ülkeler arasındadır. Bununla birlikte 2019 yılında Çin'in çeltik üretiminde düşüş öngörülmektedir. Bu durumun başlıca sebebi çeltik üreticilerinin soya fasulyesi gibi daha fazla kar getiren başka ürünlere geçiş yapmış olmalarıdır. Çin'in ekiliş alanları ve üretim miktarında beklenen daralma, diğer ülkelerdeki artışlarla dengelenmiş olduğundan 2019/20 sezonunda, bir önceki sezonunun rekor üretim miktarının korunması beklenmektedir. 2019/20 sezonu, küresel pirinç ticareti açısından değerlendirildiğinde bir önceki sezona kıyasla küresel pirinç ihracatında yaklaşık %2 oranında artış, ithalatında ise yaklaşık %1 oranında azalma olacağı öngörülmektedir.

Bangladeş ve Endonezya'da arzın bol olması sonucu ithalat gereksiniminin azalması, 2019 yılında bölgesel ithalatta öngörülen düşüşün temel nedenidir.

2019/20 sezonu küresel pirinç tüketiminin yaklaşık %1 oranında artış göstermesi ve tüm zamanların en yüksek değerine ulaşması beklenmektedir. Afrika'da artan gıda talebi ve Asya'da kişi başı pirinç tüketim miktarının 78 kg'a çıkması ile gıda tüketiminde öngörülen %1,7'lik artış bu durumun temel sebebidir.

2019 yılı çeltik ekim döneminde uygun hava koşulları ve yağışların yeterli olmasının 2019/20 sezonunda Türkiye çeltik üretiminde olumlu etki yaratması beklenmektedir. TÜİK tarafından yayınlanan Bitkisel Üretim 1. Tahminine göre, 2019 yılında Türkiye'de çeltik üretiminin bir önceki sezona göre %3,7 oranında artış göstererek 975 bin ton olacağı öngörülmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Ebru YAZICI, ebru.yazici@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833